

LOGIKA ÉS ÉRVELÉSTECHNIKA

SZÉCHENYI TERV

LOGIKA ÉS ÉRVELÉSTECHNIKA

Készült a TÁMOP-4.1.2-08/2/A/KMR-2009-0041 pályázati projekt keretében
Tartalomfejlesztés az ELTE TátK Közgazdaságtudományi Tanszékén
az ELTE Közgazdaságtudományi Tanszék,
az MTA Közgazdaságtudományi Intézet,
és a Balassi Kiadó
közreműködésével.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

A projekt az Európai Unió
támogatásával valósul meg.

ELTE TáTK Közgazdaságtudományi Tanszék

Logika és érveléstechnika

13. hét
ÉRVELÉSI HIBÁK

Készítette: Mittelholcz Iván
Szakmai felelős: Mittelholcz Iván

2011. február

Készült a következő mű felhasználásával:

Forrai Gábor et al.: Informális logika

(www.uni-miskolc.hu/~bolantro/informalis/index.html)

Nyilvánvaló, hogy Isten létezik. Erről maga a Biblia tanuskodik. A Szentírás pedig nem állít semmi valótlant, mert ez maga az isteni kinyilatkoztatás.

Rekonstrukció:

- ha a Biblia igaz, akkor Isten létezik; ha Isten létezik, akkor a Biblia igaz
- $\{A \supset B; B \supset A\}$ – ha csak két kondicionális a premissza, akkor nem következik sem A , sem B
- $\{A; A \supset B; B \supset A\} \Rightarrow A$ – ha A -t is felvesszük premisszának, akkor triviális a következtetés (felesleges a két kondicionális)

ellentmondó premissza és konklúzió

Azt mondták a rádióban, esni fog az eső. Ha esni fog, viszek magammal esernyőt. Amilyen szerencsétlen vagyok, ha viszek magammal esernyőt, akkor biztos nem fog esni.

- rejtett premissza: ha a rádióban mondták, akkor esni fog
- $\{A; A \supset B; B \supset \sim A\} \Rightarrow \sim A$

Ellentmondó premisszákból bármi következik:

ellentmondó premisszák

Esik az eső.

Nem esik az eső.

Én vagyok a dalai láma.

$\{A, \sim A\} \Rightarrow B$, mert $\{A\} \Rightarrow A \vee B$ és $\{A \vee B, \sim A\} \Rightarrow B$

Egyes lett a matek zárthelyim. Ennek két oka lehet: vagy rosszul tanultam meg az anyagot vagy pikkel rám a tanár. Az kizárt, hogy nem jól tanultam meg az anyagot, hiszen még másoknak is én magyaráztam el. Tehát a tanár ki akar szűrni velem.

- formalizálva: $\{A \vee B; \sim A\} \Rightarrow B$
- vannak-e további lehetőségek – pl. a feladat elszámolása (ha igen, A és B lehet egyszerre hamis, miközben C az igaz)
- kizáró vagy megengedő vagy? ($\{A \vee B; A\} \Rightarrow \sim B$)

Tanárnő, én rengeteget készültem. Bejártam minden órára, rendszeren jegyzeteltem, még az ajánlott irodalmat is elolvastam. Egyetlen pont pont kell csak az ötöshöz!

- a felkeltett érzelem irreleváns a vizsga értékelésénél
- általában: racionális indokok helyett érzelmi alapon akar elérni valamit
- néha helyénvaló lehet – ha eleve érzelmi döntés alátámasztására hozzák fel (pl. segítségnyújtás szorult helyzetben)

kereskedő

*Most vegyen, amíg van belőle! Most rendkívül előnyösen juthat hozzá, meg fogja bánni később, ha most nem veszi meg.
Nem tudom, elfogy-e ⇒ bármikor elfogyhat*

- nincs idő ellenőrizni sem a kínálatot, sem a fogyást
- rossz érzés felkeltése tények helyett

más variációk

*Csak a nagyon maradiak hisznek még a teremtésben.
Nagyon butának kell lenni ahhoz, hogy valaki ezek után se értse,
hogy mi történik itt.*

közvélekedésre apellálás

Köztudott, hogy a szőke nők butábbak.

- nem biztos, hogy általánosan elfogadott
- ha általánosan elfogadott, sem jelent semmit

Szerkezeti hibák

Érzelemre apellálás

Hitelesség

Relevancia hibák

más is ezt csinálja

- *Ne puskázzál a vizsgán, lebukhatsz.*
- *Dehogyan! Mindenki puskázik.*

csoportnyomás

Valamenyien tudjuk, hogy őt csak a hatalom érdekli.

- „ha közénk tartozol, te is elfogadod”

Személyeskedés 1.

- a partner álláspontja helyett a személyét támadják
- ha relevánsnak tartják, akkor gyakran hiba
- ha irrelevánsnak tartják, akkor általában felesleges (csak indulatokat kelt)

lejáratás

- *Van abban valami, amit mond.*
- *Ugyan már! Ez egy bűnöző!*

elfogultság

- *El ne hidd már, amit mond. Ő is pénzt kap érte!*

Személyeskedés 2.

következetlenség

- *Fiam, a dohányzás nagyon káros az egészségre, úgyhogy ne dohányozz!*
- *Pont te mondd, miközben te magad is dohányzol? Nem hallgatok rád!*

inkompetencia

*Nem értem, hogy nyilatkozhatnak papok az abortuszkérdésről!?
Nekik nem is lehet gyerekük.*

Válasz a személyeskedésre:

- személy (vissza)támadása
- védekezés (magyarázkodás)
- személyeskedés elutasítása

Tekintélyre hivatkozás

- a személyeskedés ellentéte: álláspont erősítése érvek helyett egy személyre hivatkozva
- gyakran legitim eszköz a vitában: kénytelenek vagyunk szakértőkre hagyatkozni (orvos, építész stb.)
- általános szerkezete:
$$\frac{X \text{ szernit } A}{X \text{ tekintély az adott területen} \\ (A \text{ elfogadott a szakértők körében})}$$
$$A \text{ (valószínűleg) igaz}$$

Hibás tekintélyre hivatkozás 1.

rossz hivatkozás

Einstein, minden idők legnagyobb fizikusa is hitt Istenben.

- rossz a hivatkozás, ha valaki nem az adott terület szakértője
- rossz a hivatkozás, ha az adott területnek nem lehet szakértője

egyoldalú hivatkozás

A független szakértő az okozott károkat 2 millió forintra becsülte.

- ha az adott kérdésben nincs egyetértés a szakértők között, akkor hasztalan csak a számunkra kedvezőbbre hivatkozni

Hibás tekintélyre hivatkozás 2.

félreértelmezés

*A röntgenlelet szerint a felvételen traumás elváltozás nem látszik.
Tehát szerencsére nincs törés.*

- A laikus gyakran nem érti pontosan a szaknyelvet, ezért túl sokat láthat az adott szövegbe

elfogult szakértő

Az atomenergetikai szakemberek szerint az atomenergia biztonságos.

- csak akkor hibás, ha megalapozatlan a szakvélemény
- vitás kérdésben való elfogultság
- szakmai elfogultság

Hibás tekintélyre hivatkozás 3.

13. hét

Mittelholz Iván

Szerkezeti hibák

Érzelemre apellálás

Hitelesség

Relevancia hibák

azonosíthatatlan szakértő

Szakértők vélemények szerint a génkezelt élelmiszerek károsak lehetnek az egészségre.

- tudatlanság, lustaság vagy manipuláció
- ha a partner nem tud érdemi információval szolgálni a tekintélyről, akkor a hivatkozás visszautasítható

Tekintélyérvek kritikája:

- pszichológiailag: te laikus vagy – fejet kell hajtanokd a hozzáértők előtt (szerénységre apellálás)
- része-e az adott tekintély a *közös alapnak*?

- gyakran észrevétlen marad a felek számára
- szándékolatlan: pl. baráti beszélgetés, nincs kötött téma, lehet hasznos és termékeny is – helytelen, ha döntésre kellene jutni
- szándékos: félrevezetés, hogy ne az adott érvet/álláspontot elemezzék tovább
  - lazán kapcsolódó téma, ami a partnert érdekli
  - provokáció (kérdés, személyeskedés)
- az eredeti álláspontról való vita eredménye utólag manipulálható

Tárgy figyelmen kívül hagyása

13. hét

Mittelholcz Iván

Szerkezeti hibák

Érzelemre apellálás

Hitelesség

Relevancia hibák

Indítvány: Növelni kellene a vízilabda állami támogatását.

Megokolás: a vízilabda nagyon népszerű az országban.

- (sok dolog népszerű, ami nem kap támogatást, sok népszerűtlen pedig kap)
- az eredetinél sokkal könnyebben védhető álláspont alátámasztása

„szalmabáb”

– Szerintem nem jó, hogy a gyerekek a forgalmas autóutakon játszanak.

– Én azt gondolom, butaság lenne egész napra bezárni a gyerekeket.

- az ellenfél álláspontjának (szándékos vagy szándékolatlan) félreértelmezése (egy nehezebben védhető álláspontra)
- a félreértelmezett álláspont cáfolása
- veszélyes, ha a módosított álláspontot kezdjük védeni

mások még rosszabbak

- *Szörnyű ez a műsor.*
- *Semmi baj vele, vannak ennél rosszabb műsorok is.*

felosztási hiba

- *A MÁV évek óta válságban van, tehát ezek a vasutasok nem végzik túl jól a dolgukat. Sztrájkolni persze tudnak!*
- *Ez egy jó osztály, tehát ez egy jó gyerek.*

- az egész tulajdonságainak átvitele az egész egy részére
- kompozíciós hiba: ennek a fordítottja

Nemtudásra hivatkozás

13. hét

Mittelholz Iván

Szerkezeti hibák

Érzelemre apellálás

Hitelesség

Relevancia hibák

- *A horoszkópom szerint szerelmi téren ma sikeres leszek.*
- *Te képes vagy komolyan venni ezeket?*
- *Senki nem cáfolta még meg, hogy az égitestek hathatnának az életünkre!*

A-t nem cáfolták.		A-t nem bizonyították.
A igaz.		A hamis.

- hiba: a premisszák nem elegendőek: semmit nem tudunk a kérdéses állításról
- nem mindig hiba: pl. asszimétrikus vitában (ártatlanság vélelme)

ELTE TáTK Közgazdaságtudományi Tanszék

Köszönjük, hogy használta tananyagunkat!

Bármilyen kérdést, megjegyzést örömmel várunk az

eltecon.hu

honlapon feltüntetett címekre

